

Amateur; een boekpresentatie en een filmpremière van Wendelien van Oldenborgh in het Stedelijk Museum | Monshouwer Editions

Met het mooie weer bezoek ik de boekpresentatie van Wendelien van Oldenborgh in het Stedelijk Museum van Amsterdam. Er wordt een nieuwe film gepresenteerd (Nederlandse Première) 'From left to Night' en haar boek 'Amateur', dat een overzicht biedt van haar oeuvre. In het boek zijn meerdere – niet alle – films opgenomen die zij vanaf 2006 heeft gemaakt en naast allerlei beeldmateriaal corresponderend met dertien films, presenteert zij ook dertien teksten. Ik ben blij dat ik naar het Stedelijk ging, want hoewel ik de films al voor de presentatie kon zien, bieden de tweegesprekken die de boekpresentatie opluisteren veel extra informatie waardoor ik nog meer van de films en het boek geniet. Van Oldenborgh maakt bijzonder werk, op een bijzondere manier. Of, zoals Frédérique Bergholtz van 'If I can't dance ...' het uitdrukt:

“Je voelt dat Van Oldenborgh werkt met een collectief. Misschien kennen de medewerkers elkaar niet allemaal, toch werkten de meesten aan meerdere projecten mee en voelen zij zich lange tijd bij het werk van Oldenborgh betrokken.”

Eerst kort over de films, die ik op een mooie zaterdagochtend thuis bekijk. Eerste 'Bete & Deise', een film die zij in 2012 Brazilië maakte en bestaat uit een heel bijzonder gesprek tussen vrouwen, te weten Bete Mendes (1949), een in Brazilië zeer bekende soapactrice die ooit voor de arbeiderspartij op de barricaden stond en Deise Tigrana (1979) is a Baile funk zangeres uit de Cidade de Deus in de Westelijke zone van Rio de Janeiro. Ze staan in een oud gebouw waar blijkbaar ooit een discotheek was, want Deise herinnert zich hoe het eruit zag toen zij met haar muziek begon. De carrière van Bete Mendes begon in de jaren zestig toen zij haar eerste rollen kreeg.

De achtergrond en leeftijd van de vrouwen verschilt sterk en tijdens de film komen zij soms heel dicht bij elkaar, dan vind weer een verwijdering plaats want hun levens zijn niet dezelfde. Bete Mendes vertelt over de tijd dat zij tegen de regering streed. Veel mensen werden opgepakt. Het verhaal van Deise begint in het uitgaansleven. 's Avonds kwam iedereen bijeen op een plek waar ook veel gevochten werd. En daar begonnen de vrouwen te zingen, over vrouwendingen, neuken op handen en voeten. Over zichzelf en over elkaar. De muziek had de vorm van een battle.

Het is niet vaak dat je thuis iets bekijkt waarvan de beelden je wekenlang bijblijven. Dat was nu echter wel het geval. Als ik de film beschrijf, meen ik de stemmen van beide vrouwen te horen, alsof ook zij met een battle bezig zijn. De film roept, zoals een werkelijk goed kunstwerk betaamd onmiddellijk nieuwe beelden op. En ik moet denken aan de voorstelling van de 'Meistersinger von Nürnberg' die ik ooit in de Amsterdamse opera zag. Een uitstekende uitvoering waarin de zang van de twee protagonisten Hands Sachs en Walther von der Vogelweide zo wist te boeien dat ik me geen seconde verveelden en mee liet slepen.

Op de zaterdag ochtend waarop ik beide films bekijk, boeit 'From Left to Night' iets minder. De film is veel

gecompliceerder. Er zijn (vijf / zes) spelers: Louise Shelley (werkt met collectieven, verzameld kennis via kunstpraktijken); Mehrak Golestan (doet onderzoek naar Hip Hop pedagogiek en staat bekend als Reveal); Wanderley Mohreira Dos Santos (psychodynamisch psychotherapeute, doet onderzoek naar relaties tussen rassen in Brazilië); Denise Ferreira Da Silva (Doet onderzoek en schrijft over geweld en ethiek in de huidige geglobaliseerde wereld); Dean Burke (In de muziekwereld bekend als Owls); Romeo K. Gambier (In de Nederlandse muziekwereld bekend als Mixmaster Fader).

Toch blijft ook deze film me bij. Voor een deel vanwege de boeken die in de film te zien zijn. Een rapport van de rellen in London in 1981, een boek over Punk. De studies en fotoboeken refereren aan een breder kader en – een activistisch – verleden. Dat roept nostalgie op en doet me terugverlangen naar de Universiteit en eerder. Maar ik ben ook onder de indruk omdat ik veel van die vreemde onderdoorgangen houd, die betegelde ruimtes die je in staat stellen om onder de straten van een plein door te lopen, zodat je niet hoeft over te steken. De tegeltjes zijn geel en roze wat mooie abstracte beelden oplevert. Op enkele beelden is in het midden een vlak te zien met grote contrasterende zwarte en witte patronen. Maar ook de non-descripte betonnen versiersels van het politiebureau zijn in mijn ogen mooi. Van die beeldhouwwerken waar je de betekenis van vergeten bent. “Hebben de beelden een betekenis? Kan je ze lezen?,” zegt iemand terwijl de camera langzaam uitzoomt.

Maar hoewel de films van Van Oldenborgh vol betekenis zijn en bijzonder veel referenties bevatten, zijn ze heel simpel gemaakt. Een groep mensen, door Van Oldenborgh zeer zorgvuldig en met ruimte voor toeval bij elkaar gezocht, maakt in hele korte tijd een film. “The script and songs are original Material by the cast, with the script generated during the shoot” luidt een van de afsluitende teksten bij de film. Vaak schiet Van Oldenborgh alle beelden binnen één dag, in dit geval deed de groep er twee dagen over.

Bij de tweede keer kijken in de zaal van het museum wordt de film er alleen maar beter op. Ik merk nu dat er daadwerkelijk sprake is van een tamelijk sterke verhaallijn, al lijkt het beeldmateriaal in zeker opzicht tamelijk willekeurig bijeengezocht. Het gaat over film en gefilmd worden; over stereotypering en dat je als zwarte man en vrouw bang bent voor de politie. Die angst is reden voor een bijzondere en sterke parallel tussen de favelas in Brazilië en de rellen in London, zonder dat dit ten koste gaat van de vele verschillen, die er ook zijn. Alle deelnemers lijken een heel eigen kijk op de zaak te hebben, maar één ding overheerst en dat is de teleurstelling. From left to night, het activisme van de jaren tachtig heeft niet geholpen, wat moeten we nu?

“Running with black, towards something...” zal David Dibosa, Denise Ferreira Da Silva citeren, en hij denkt samen met Van Oldenborgh na over de over de reikwijdte van die uitspraak. “Is dat de reden dat het boek Amateur heet”, zal hij vragen, “is dat de reden van de open eindes van je films?”

Wendelien van Oldenborgh antwoordt met plezier. Ze is blij met de verschillende manieren waarop zij met allerlei mensen samenwerkt. Haar werken groeien, clusteren, gaan weer uiteen.

“Het is niet aan mij om een visie te hebben of een antwoord te geven,” zegt ze. “Als ik dat zou doen, zou ik waarschijnlijk geen ruimte meer hebben voor de visies en meningen van de anderen, de mensen met wie ik werk.”

Tegelijkertijd heeft zij wel een heldere artistieke visie. Dat blijkt ook als zij over het boek en de vormgeving door Julia Born vertelt. Het boek is namelijk ten dele gevuld met tekst en beeldmateriaal dat Van Oldenborgh voor ieder project verzamelde.

“Ik verzamel voor ieder project een grote hoeveelheid materiaal dat niet altijd gebruikt wordt. Ik werk me gewoon door zo’n informatieberg heen. Samen met Julia heb ik dat materiaal weer doorgenomen. We hebben een keuze gemaakt. De veelheid van de keuze leidde tot de bijzondere vorm van het boek. De pagina’s met beeld en tekstmateriaal bestaan uit twee delen, zodat je zelf kan bepalen welke beelden je tegenover elkaar wilt zien.”

Het resultaat is spannend en speels en door de teksten van veel verschillende schrijvers uit alle delen van de wereld heel vernieuwend en interessant. Wat me vooral blij maakt is het ontbreken van dimensieloos cynisme. Ik ben met de makers van de film op dit moment ook teleurgesteld. Wat ik in de jaren tachtig vanzelfsprekend achtte, een goed functionerend sociaal stelsel, een betrouwbaar juridisch systeem en betrouwbare politie, is de afgelopen tien jaar flink onderuit gehaald. Toch geven de films van Van Oldenborgh, waarin het daadwerkelijk tot een samenwerking komt vooral hoop.

Amateur | Wendelien van Oldenborgh, Emily Pethick (ed.) | 2015 | [Sternberg Press](#), [The Showroom](#), If I can't Dance I don't want to be part of you Revolution | met bijdragen van Emily Pethick, Sven Lütticken, Ruth Noack, Nana Adusei-Poku, Ricardo Basbaum, Frédérique Bergholtz, Eric de Bruyn, Binna Choi, David Dibosa, Denise Ferreira da Silva, Avery F. Gordon, Rom Holert, Nataša Lliç, Charl Landvreugd, Anna Manubens en Grant Watson | vormgegeven door Julia Born

From left to Night | Wendelien van Oldenborgh | 9.4.16 – 3.7.16 | [Galerie Wilfried Lentz](#) Rotterdam

From Left to Night | 2015 | 2K Video | , English | 32 minuten.

Bete & Deise | 2012 | Video, Portugese with English subtitels | 40 minutes